СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“.

Рôкъ IV. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 29-го Жовтня 1896. | Число 44.

Календарь.

Жовтень.		
29	Ч.	Осiи прор., Андрея
30	П.	Луки евангелиста
31	С.	Іоила прор.
1	Н.	23. по СОШ. Артемія
2	П.	Иларіона велик.
3	В.	Аверкія. Гликеріи
4	С	Якова брата Госп.

Змѣстъ

Вôдъ Редакціи

Просимо нашихъ честныхъ читателѣвъ, щобъ заплатили намъ за „Свободу“, якъ хочуть еи дальше читати. Нѣкому за дармо, хоть-бы вôнъ и найбôльшій патріотъ.

Звертаємо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского: Free Homesteads!

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

До всѣхъ членôвъ „Руского Народного Союза“.

Всѣхъ пп. секретарôвъ братствъ, належачихъ до нашого товариства „Союзъ“, прошу отсимъ выповняти якъ найточнѣйше „декляраціи“, высланѝ голови. секретаремъ тыми днями до всѣхъ братствъ. Зъ огляду однакъ, що сегорôчна конвенція ухвалила дати выпечатати „грамоты“, котрѝ мае розôслатись кождому членови яко доказъ его забезпеченя въ „Р. Н. С.“ на выпадокъ смерти, калѣцтва и неспосôбности до працѣ, а у мене нема пôдъ рукою тыхъ датъ, котрѝ мають бути выписанѝ въ грамотѣ, для того прошу всѣхъ пп. секретарôвъ и всѣхъ членôвъ слѣдуюче:

На особнôмъ вôдъ „деклярацiи“ папери прошу выписати о кождôмъ старômъ членѣ „Р. Н. С“.

1) Имя и прозвище его.

2) Зъ вôдки родомъ (край, село, повѣтъ).

3) Де мешкае теперь (яка улиця, нумеръ дому).

4) При якôй роботѣ занятый.

5) Кôлько лѣтъ мае.

6) Самотный чи жонатый.

7) Кому записуе помертне.

Тыхъ 7 точокъ при кождômъ членѣ прошу выповнити якъ найскорше и заслати головн. секретарови „Союза“. По одержаню тыхъ информацій Выдѣлъ „Союза“ надôшле кождому членови „грамоту“ повысшу.

Роблю уважными пп. секретарôвъ, що задля непорядку, якій они наносять Выдѣлови „Союза“ свою недбалостію, не можна николи въ часъ оголосити справозданя касового и въ загалѣ прійти до розумного дѣловодства, якого бажала собѣ сегорôчна конвенція.

Вже выдрукованѝ статуты „Союза“: Можна ихъ достати у секретаря „Союза:“ **Rev. N. Stefanowicz,** 715 Carson Str. S. S. PITTSBURG, PA.

Вôдзнаки „Союза“ вже выготовленѝ. Можна ихъ достати у секретаря.

Соломоновѝ мудрощѣ „Соединенія“.

Мы хотѣли були еще забавитись фалшоваными чеками редактора „Вѣстника“, „miles book-ами“ головного предсѣдателя „Соединенія“ и еще другими гоноровыми справами „Соединенія“ — але на жаль мусимо собѣ ту потѣху лишити до слѣдуючого числа, бо вычитали мы мудрощѣ, котрогось изъ Соломонôвъ „Соединенія“ въ послѣднôмъ числѣ „Вѣстника“. Въ статѣ: „Процесъ „Соединенія“ зъ Шамокинскимъ Братствомъ“ — така сила мудрощей Соломоновыхъ, що було-бы грѣхомъ тяжкимъ не подати ихъ до вѣдомости загалу. Поминаемо самъ процесъ и угоду, але годѣ Вамъ Панове не сказати щирыхъ слôвъ при тôй нагодѣ: якъ-бы Вы були знали, що маете правду и що процесъ выграете, були-бысте певно, вже для свои амбіцiи и для интересу „Соединенія“ не погодились. Та и не знаемо, якъ осудять Васъ делеґаты на конвенціи, если поважились Вы наразити „Соединеніе“ на тяжку страту $500. — То вже Ваша рѣчь. У Васъ готовый выкрутъ на кождый случай. Вы и фалшованѝ чеки покрыете. Чомужь-бы не покрыти? Тажь се лежить въ Вашôмъ власнôмъ бізнесѣ, бо якъ вôдкрылибысте ясно свôй захляпаный шеломъ, то навѣть дякъ зъ Пассайку, або и той вандрôвный зъ Scranton, пôзнавъ-бы Васъ и перечитавъ-бы, що Вамъ на чолѣ написано. Але не про се властиво хочемо мы нинѣ писати. — Въ тôй премудрôй статѣ суть двѣ цѣкавѝ гадки:

1) Що помѣжь „Союзомъ“, а нами стоить „великая гать“, а „то въ вопросѣ русско-народномъ, въ вопросѣ языковомъ и письменномъ, по-за котрыхъ мы николи не можемо соединитись“.

2) Премудрый Соломонъ вôдъ „Соединенія“ наклицуе нашихъ братôвъ галицкихъ до благоразумѣнья, щобъ отворили очи и пôзнали, що е „гумбугъ“, а що правда.

Отъ тыхъ два моменты потреба-бы нинѣ розôбрати. Яка прекрасна рѣчь, що есть въ Америцѣ „Вѣстникъ“, хоть якъ плюгавый, що есть „Соединеніе“, хоть якъ нужденне! Не будь ихъ, прійшлосьбы чоловѣкови на смерть занудитись вечерами. Але до рѣчи. Помѣжь „Соединеніемъ“ и „Союзомъ“ кажуть мудрощѣ Соломоновѝ, стоить „великая гать“. Безперечно – одну правду сказавъ „Вѣстникъ“: Але въ чѣмъ полягае „тая гать?“ „Вѣстникъ каже, що въ вопросѣ „русско-народномъ, вопросѣ языковомъ и письменномъ?“ Не въ тыхъ вопросахъ панове, котрыхъ Вы не понимаете. „Великая гать“ стоить мѣжь нами, понеже у Васъ урядники фалшують чеки, приносять ганьбу товариству, кривдять членôвъ купуючи за ихъ грошѣ miles book и другѝ надужитя творять — отсе та гать, та моральна гать, котра насъ все буде роздѣляти. Про вопросы: русско-народный, языковый и письменный (?) годѣ Вамъ и говорити, бо Вы про тѝ вопросы понятія не можете мати. Чому? Вы се найлѣпше знаете. Вамъ треба було учити ся зъ молоду, еще на лавцѣ шкôльнôй и мовы и граматики и літературы и исторiи рускои, а тогды вывчивши еи гараздъ, хоть-бы въ гимназiи, вже не кажемо на універзитетѣ, Вы могли-бы въ тыхъ вопросахъ забирати голосъ. Вы тогды мали-бы ясне понятіе, що се великорусскій и малорускій языкъ, Вы могли-бы були мати понятіе, що се великорусска и малоруска література, тай и зъ исторiи обохъ Славянскихъ народôвъ булибъ де-що довѣдались. Не Ваша вина — Васъ не вчили, тожь Вы и не знаете, — але якъ чого не знаете, не пхайте до того носа, бо тôлько себе обсмѣшите.

А при кôнци еще одна маленька увага. Вы безличьно называете „Союзъ“ багномъ. Панове вôдъ „Соединенія!“ Безличность личить простымъ уличникамъ. Если Вы люде, хоть троха чести, говорѣть доказами, говорѣть цифрами. — То багно, въ котре нинѣ погрузило ся „Соединеніе“, а про котре мы въ слѣдуючихъ числахъ зганемо, то таке велике, зъ котрого Вы лѣтами не выдобудетесь. А то багно, то болото, вычищують зъ Васъ таки Вашѝ члены, найспосôбнѣйшѝ люде зъ помѣжь Васъ самыхъ. Sapienti sat!

Пересторога братямъ въ Галичинѣ.

Звертаемо увагу нашихъ галицкихъ братôвъ на аґітацію, яка ведесь теперь въ повѣтахъ залѣщицкôмъ и городеньскôмъ, въ селахъ Иване, Зазулинцѣ (пов. зал.), Чернилиця, Далешева (город.) и другихъ — въ корысть емиграцiи нашихъ людею до Texas въ Спол. Державахъ пôвнôчнои Америки. Зъ Зазулинець и Иваня поѣхало вже тамтуда пару родинъ, о чѣмъ було писано своего часу въ „Свободѣ“, та на жаль збираесь звôдтамъ до Texas и бôльше. Аґітацію сю веде правдоподобно бременьска фѣрма продажи картъ корабельныхъ Karesch & Stozky*) посредствомъ своихъ посѣпакôвъ, котрѝ розпускають помѣжь народъ вѣсти про „окрентъ дарованый“, про 200—300 моргôвъ даровои землѣ и иншѝ такѝ чуда. Аґітація ся находить теперь послухъ у людей, понеже не пускають ихъ до Бразиліи, а они конечно хотять куда небудь пôйти, вырватись зъ молокомъ и медомъ текучои Галилеѣ...

Но треба знати, що они кепскій выбôръ роблять вдучи до Texas, бо въ Texas вôльнои землѣ абсолютно нема, ана вся занята и стоить выключно майже пôдъ управою бавовны. Давнѣйшими часами робили на тыхъ бавовняныхъ плянтаціяхъ мурины--невôльники, а наколи невôльництво знесено, побачили плянтаторы, що ихъ зыски значно зменьшались и засумовались дуже. Кромѣ того послѣдными лѣтами упала цѣна бавовны и плянтаторы шукають за танымъ робôтникомъ, бѣлымъ невôльникомъ и ось Karesch & Stotzky помагають имъ въ тôмъ, вербуючи туда нашихъ людей.

Въ виду того зволять нашѝ часописи, якъ и взагалѣ всѣ прихильники люду бачно слѣдити за аґітацією въ тôмъ напрямѣ — факты подавати до прилюдної вѣдомости, а аґентôвъ проучувати розуму, вôддаючи ихъ куда слѣдуе. Рôвночасно треба-бы обяснити людямъ, яка судьба жде ихъ въ Texas, щобы не була за пôзна каянка, коли знайдуть ся въ чужôмъ краю зъ дѣтьми и жѣнками и розумѣе ся безъ цента, въ рукахъ кровопійця плянтатора и пôдъ убиваючимъ скваромъ тамошнои температуры, котрои высокôсть нерѣдко доходить, а неразъ и перевысшала 114 степенѣвъ.

Сю перестогу уважали мы за вôдповѣдне подати чѣмъ скорше до вѣдомости нашимъ галицкимъ братамъ, на пôдставѣ находячихъ ся у насъ фактôвъ, думаючи, що зможемо въ сей способъ бодай въ части причинитись до запобѣгненя новому лиху.

Чи аґітація ся обняла и другѝ повѣты крôмъ двохъ згаданыхъ, намъ незвѣстно — та се впрочѣмъ легко розвѣдають мѣсцевѝ люде.

*) Фирма ся переписувалась зъ родинами поѣхавшими вже до Texas, та хотяй они всѣ мали пашпорты до Канады, то она таки ихъ намовила и пôслала до Texas.

Выборы нового президента дня 3. новемôра, а нашѝ рускѝ робôтники.

Дуже важный день 3. новембра с. р. для Америки. Въ тôмъ дни вôддадуть свои голосы обывателѣ Америки на найвысшого свого урядника, на першого обывателя Спол. Державъ. Кождый свѣдомый своихъ правъ и свого суспôльного положеня американець, интересуе ся живо выборомъ президента, бо знае, що пôсля того, котра партія выйде зъ побѣдою, вôдъ того залежить, якій буде станъ въ державѣ. Длятого веде ся пекольна аґітація грошемъ, піятикою, словомъ, обѣцянками и т. д. Кипить въ Америцѣ, якъ въ якôй великôй фабрицѣ, якъ робить повною сплою. На кождôмъ кроцѣ, чи то на улици, чи въ домѣ, чи въ салонѣ, чи на тренѣ, всюды бесѣда про election и про election. А нашѝ Русины, чи такожь беруть живу участь въ тôй такъ важнôй справѣ? Дежь тамъ. Нашѝ люде, зъ маленькими выѣмками, глухѝ и слѣпѝ на то все, що около нихъ дѣе ся. Нашѝ люде интересують ся старымъ краемъ, цѣсарями, вѣрами, церквами, дяками и т. д. Про тѝ рѣчи всюды и все говорять — навѣть по салонахъ, хоть тамъ вже зовсѣмъ не мѣсце говорити анѣ про вѣру, анѣ про церковь. Практичный американець знюхае, що нашихъ кôлькохъ людей мають право голосованя, отже заходить до салону и торгуе товаръ, робить, якъ

(Продовженє на другôй сторонѣ.)

НАУКА О ЛЮДЯХЪ.
(АНТРОПОЛЬОГІЯ.)
Написавъ П. Т.

I.

Люди на земли не однаково выглядають. Е люди бѣлѝ, е чорнѝ, е червоноскôрѝ, е жовтѝ и рôжнѝ ихъ мѣшанцѣ. Але не всѣ бѣлѝ, або всѣ жовтѝ мають однакове тѣло, однакове волосе, однакову голову, однаковѝ кости, и не всѣ однако суть здôбнѝ до розвою. Однѝ бôльше спосôбнѝ, другѝ менче. Однѝ мають бôльше силы волѣ, енерґіи, а другѝ менче, або зовсѣмъ не мають. Однѝ жиють въ той спосôбъ, а другѝ въ иншій. Однѝ мають цѣсарѣвъ, королѣвъ, а другѝ о цѣсаряхъ, анѣ гадки собѣ не мають. Однымъ словомъ, на свѣтѣ розмантѝ суть люди, якъ розмантѝ суть звѣрята однои родины. Наука о людяхъ (антропольоґія) дослѣджуе, якѝ суть рôжницѣ помѣжь людьми, а якѝ подôбности, яка ихъ теперѣшнôсть, минувшôсть а то й будучнôсть. Антропольоґія послугуе ся головно етноґрафією (наука о звычаяхъ, уряджепяхъ, характерѣ якогось народу) и соціольоґією (наука о суспôльности).

О скôлько мы теперѣшнѝ люде можемо судити, що було передъ кôльканайцятьми вѣками (вѣкъ оденъ значить тôлько, що сто лѣтъ), то рôжницѣ помѣжь людьми завсѣгды истнували и то рôжницѣ глубокѝ. Той поглядъ давъ притоку декотрымъ американцямъ мѣркувати, що Богъ сотворивъ людей въ рôжныхъ мѣсцяхъ землѣ. Говорили такожь, що бѣлѝ люди а чорнѝ то зовсѣмъ инша порода, такъ якъ несъ и кôнь суть иншими цѣлкомъ звѣрятами. Але нынѣ вже нѣхто изъ ученыхъ людей такъ не думае. Всѣ вѣрять (хиба хто памысне не хоче), що въ однôмъ мѣсци повстали люди, и що люди, хотяй рôжнять ся вôдъ себе значно, то однако становлять завсѣгды одну породу. Додати мушу, що такъ думали американцѣ тому, бо не хотѣли поробити муринôвъ вôльными людьми. Колижь вже увôльнили муринôвъ вôдъ панщины, то и перестали въ той спосôбъ думати о нихъ.

Отже вôдъ дуже давныхъ лѣтъ истнують рôжнѝ люди: мурины, жовтѝ, червоноскôрѝ, бѣлѝ и ихъ мѣшанцѣ. Пытане заходить, що особливо вплывае на вытворюване новыхъ рôжницъ, котрѝ помѣжь людьми завсѣгды повстають? Давнѣйше гадали, що муринъ тому чорный, бо мешкае въ горячихъ краяхъ, а бѣлый чоловѣкъ тому бѣлый, бо замешкуе холоднѣйшѝ землѣ. Правда, що горячо, або зимно дуже вплывае на тѣло и на змѣны въ тѣлѣ. На примѣръ бараны европейскѝ завезенѝ до полудневои Америки дôстають короткій, шорсткій волосъ и тратять вовну. Але въ жаденъ спосôбъ не можна твердити, що бѣла скôра европейця повстала въ наслѣдокъ холодного воздуху, а чорна у мурина въ наслѣдокъ горячого, бо на те нема до теперь найменчого доказу.

Змѣны въ тѣлѣ людскôмъ теперѣшна наука обясняе найрадше крижованемъ. Въ давнѣйшихъ часахъ, коли однаковои расы люде мешкали не помѣшанѝ, крижоване не могло вôдбуватись таке, котре-бы выкликувало певнѝ змѣны въ тѣлѣ людскôмъ. Доперва тогды можуть по трохи змѣнюватись люди въ тѣлѣ, коли мешкають зъ собою рôжнѝ расы. Тогды що йно може й вытворити ся якась нова раса.

Теперь скажу одну цѣкаву новину. Кожда раса людска стараесь пôсля свого найлѣпшого розумѣня зробитись якъ найладнѣйшою. У бѣлыхъ людей дѣлае краснѣйшими людей, якъ мѣркують декотрѝ, бѣлило (пудръ) и ружь; у австральцѣвъ-же було и есть звычаемъ (очевидно не у всѣхъ) сплащувати нôсъ, бо думають, що зъ сплященымъ носомъ чоловѣкъ хоросшій; Хіноопи знову стискають у немовлятъ голову. Якъ думають декотрѝ ученѝ, таке вѣчне сплащоване носа чи головы, могло такожь причинитись до увыдатненя якоись особливои цѣхи у певного племени, а навѣть могло причинитись до сотвореня расы.

II.

Якъ суть на свѣтѣ рôжнѝ люде, такъ и суть рôжнѝ цівілізаціи. Е люди дикѝ, е люди-варвары, е цівілізованѝ. Найтруднѣйша рѣчь добре означити, котрѝ суть дикѝ, котрѝ варвары, а котрѝ цівілізованѝ. Богато ученыхъ силувалось робити такѝ подѣлы, але нѣ оденъ не спромôгъ ся на точный роздѣлъ. Найлучше ще удалась та робота американскому ученому: Морґанови. Вôнъ такъ веде свою рѣчь: Межи орудями працѣ, а людьми заходить стисле получене. Дикѝ люде нѣколи не мали мѣжь собою гончарства. Варвары-жь не вытворили мѣжь собою письменьства, а займались и займають ся ще теперь тôлько продукцією збôжа и мяса. Врештѣ цівілізованѝ мають свое письменьство, и труднять ся уже якимись ремеслами. Дикихъ людей роздѣляе вôнъ на три розряды. До першого розряду належать тѝ, котрѝ не уживають еще огню, до другого тѝ, що знають вже огонь, кремѣннѝ ножѣ и кіѣ, а навѣть лукъ. Тѝ, котрѝ знають лукъ, вже суть потрохи варвары. Цѣлковитыми варварами суть тѝ, котрѝ знають ткацтво, човны зъ одного пня, и горячѝ стравы. Розумѣють ся такожь на рôльництвѣ.

Дикарѣвъ, котрѝ-бы не знали огню, на земли вже не здыбати. Мусѣли вымерти, бо по всякôй имовѣрности, не були на тôлько спосôбнѝ, щобъ могли вынайти такъ на нашъ поглядъ просту рѣчь. Що она проста дуже, то намъ тôлько здае ся. Бо певно досыть мусѣли намучитись нашѝ предки, заки выдумали огонь. Якъ оденъ вченый (Липертъ) выказуе, люди мусѣли дôйти до огню въ такій спосôбъ: Найсампередъ завважали огонь въ натуральнôй постати, або въ громѣ, або въ лявѣ вульканічнôй (такѝ горы, котрѝ выкидають зъ себе огонь называють ся вульканы; а огонь той называе ся лява). Могло ся трафити, що якійсь давный нашъ предокъ, ходячи по свѣжôмъ та не остиглôмъ еще пожарищи, выкликанôмъ перуномъ, дôзнававъ тепла. Або може въ якій иншій спосôбъ довѣдавъ ся, що вôдъ огню росходить ся тепло. Маючи свѣже пожарище вôдъ грому, вôнъ его пôдтримувавъ, кидаючи на него все кавалки дерева. Коли припадково загасло, дикарь зôстававъ безъ огню, ажь знову знайшовъ его въ природѣ. За якійсь часъ дôйшовъ вôнъ, нашъ пращуръ, до того, що заховувавъ собѣ въ якійсь спосôбъ огонь. Потôмъ довѣдавъ ся, що крешучи камѣнь о камѣнь, можна добути искры. Пилуючи-жь дерево, запримѣтивъ такожь тепло подôбне, якъ въ горѣючôй галузи. Досыть того, що навчивъ ся вытворювати штучный огонь.

„SVOBODA"

(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...		$ 20.00
„ „	Six months	12.00
„ „	tree „	7.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

(Продовжене зô стороны першои)

то кажуть бізнесъ. Для нашого чоловѣка все одно, чи вôнъ буде голосувавъ за McKinley-омъ, чи за Bryan-омъ, ему все одно, бо вôнъ не розумѣе того яке значѣне може мати выбôръ одного, або другого. Декотрй голосують прим. за партіею републиканскою для того, понеже вôнъ и тамтого разу такъ голосувавъ, а есть дуже много такихъ, котрй таки зъ лѣнивства не являть ся при голосованю. Суть знову такй ледачѣ обывателѣ, що ховають ся пôдъ ложко, якъ прійде таксъ-коллекторъ по таксу, а не заплативши таксы не мають и права голосованя. Американець не уважае того за чоловѣка, котрый не мае права голосованя. Що за причины тои байдужности нашихъ людей? Темнота и еще разъ темнота. Звычайно найбѣднѣйшй и найтемнѣйшй люде вывандровали до Америки. Ту дôстали роботу, заробляли грошѣ, нѣчого имъ не долягало, нѣхто не тиснувъ, не переслѣдовавъ, еґзекутора нема, жандарма нема, а жидъ слава Богу все знайде ся — отже що больше потреба нашому чоловѣкови до щастя? А до того ще руска натура лѣнива зъ природы — тай заснувъ Русинъ и спить. Але бо вже досыть того спочинку, досыть того доброго, часъ вже и намъ взяти ся до працѣ, бо згинемо и въ Америцѣ, якъ починаемо гинути въ старôмъ краю. Грѣхъ великій, тяжкій грѣхъ не користати зô свободы, зъ волѣ, зъ того найбôльшого добра чоловѣка на земли. Люде! Дня 3. новембра вôдбудуть ся выборы нового президента. Котрй маете вже право голосованя, йдѣть всѣ голосовати и голосуйте на Bryan-а, бо вôнъ на кождый спосôбъ лѣпшій вôдъ McKinley-а.

Замовляйте „Календарь" „Союза".

Вже кôнчить ся друковати „Календарь". Величезна книга зъ портретами церковь, плебаній и найславнѣйшихъ рускихъ патріотôвъ, выйде вже незадовго. Всего навсего буде коштовати **50** цнт. — Замовляйте завчасу, якъ хочете мати сего року „Календарь". —

Можна буде дôстати у:

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. CARMEL, PA.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Centralia, Pa.

Честна Редакціе!

Прошу помѣстити тыхъ пару словъ въ нашой „Свободѣ".

Якійсь волоцюга, бунтовникъ зъ Mahanoy City, Pa., ходить по плейзахъ и бунтуе народъ. Дня 18. с. м. въ Недѣлю, прійшовъ до насъ, до Centralia, Pa. и каже що вôнъ закладае „nowi Spolek", ze on budze placic $500 posmertne и каже що „Союзъ" не буде лишь до 1. Сѣчня, щобы люде отступляли вôдъ „Союза". Алежь прецѣ нѣкого не намовивъ зъ нашихъ Русинôвъ галицкихъ, тôлько зъ Угорскои Руси понамавлявъ щось 14 членôвъ, а нашй галицкй Русины прецѣ не такй дурнй, щобъ ся дали такому дурному волоцюзѣ обманути. Отже честнй братя Русины, тримайте ся своеи руско-народнои органѣзаціи, не давайте ся обманути волоцюгамъ, що ся имъ не хоче працювати, лишь ся волочать по плейзахъ нѣбы то аґенты и обманюють людей. Мы ту маемо Братства рускй на кождôмъ плейзѣ, а не высылаемо аґентôвъ, щобы людей бунтовали, що вôдъ своеи вѣры, вôдъ своеи органѣзаціи вôдступали, а до насъ приставали.

Съ почтенiемъ
Теод. Рогоцъ.

Вôдъ Редакціи. — Чи не было зъ Васъ кôлькохъ здоровыхъ хлопцѣвъ, щобъ перетерпали волоцюгу такъ, щобъ не могъ до Mahanoy City заѣхати? На другій разъ приготуйте собѣ бѣле простирадло.

Brooklyn, N. Y. 20. октобра.

XI. СОЙМЪ „ЛИТЕВСКО-АМЕРИКАНСКОГО СОЮЗА".

Дня 13. и 14. с. м. вôдбувъ ся въ Brooklyn, N. Y. соймъ „Литевско-Амер. Союза". Делеґатôвъ было до 70.

Заходомъ товариства вышли въ минувшôмъ роцѣ двѣ нова книжки: „Рѣзня въ Крожахъ и ен наслѣдки", въ литевской мовѣ и „Положеніе литовскаго народа въ русскомъ государствѣ", въ россійской мовѣ.

Російске выдане тои остатнои книжки друковане въ друкарни „Свободы", было розослане черезъ центральный зарядъ „Союза" въ цѣляхъ аґітаційныхъ до богато вплывовыхъ Россіянъ, до царя, его министрôвъ, до многихъ сенаторôвъ и до всѣхъ майже лѣберальнихъ россійскихъ газетъ. Вôдъ минувшого нового року выдае „Союзъ" свôй органъ мѣсячникъ „Tevyne", котрый на тôмъ соймѣ ухвалено побольшити.

Призначено также на сегорôчнôмъ соймѣ $100 на конкурсъ для написаня короткои, популярнои литевскои граматики. Конкурующй мають прислати свои працѣ до центрального комітету передъ будучимъ соймомъ, котрый вôдбуде ся въ вересни (1897). Литвины сподѣваютъ ся, що черезъ выдане такои популярнои граматики, можь буде найлекше усталити до сихъ поръ неурегульовану литевску правописъ.

„Литевско-Амер. Союзъ" заложеный передъ 10 роками. Заложили его Д-ръ Ив. Шлюпасъ и кс. А. Бурба. Въ першихъ однакъ лѣтахъ своего истнованя товариство не дуже розвивалось. Непорозумѣня, якй зайшли були мѣжъ заложителями, вмѣшуване справъ народныхъ зъ релігійными переконанями, колотнѣ мѣжъ заложителями и членами, знищили були „Союзъ" до крайности. До недавна числивъ „Союзъ" тôлько кôлькадесятъ членôвъ. Нинѣ, якъ зô справоздань соймовыхъ видно, числить „Союзъ" 2080 членôвъ, зъ котрыхъ 880 вступило минувшого року, а станъ касы выносить $1472.20.

Дня 13. октобра вечеромъ, вôдбувъ ся въ сали театральнôй mass-miting, на котрôмъ выголошено патріотичнй бесѣды. Промовляло 9 делеґатôвъ и 1 делеґатка Анна Янковска зъ Waterbury, Conn. (женщины суть на рôвнѣ зъ мущинами членами „Союза").

Дня 14. вечеромъ приготовили Литвины зъ New Jersey и зъ Brooklyn въ честь делеґатôвъ театральне представлене и концертъ.

Се короткій перебѣгъ сегорôчного сойму литовского. Зô свои стороны мусимо запримѣтити, що рухъ народно-литевскій, проваджений въ Америцѣ зъ великимъ патріотичнымъ запаломъ и енергією, вплывае на вôдроджене своихъ неволеныхъ братôвъ пôдъ Россією и причиняе ся дуже до освѣтленя квестіи народно-литевскои.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

ПОСЛЫ РОМАНЧУКЪ И ЛЕВАКОВСКІЙ ЗА РОБÔТНЫМЪ НАРОДОМЪ ВЪ ГАЛИЧИНѢ — „KOŁO POLSKIE", БАДЕНІ И ПОСОЛЪ ВАХНЯНИНЪ ПРОТИВЪ НИХЪ.

Нашимъ читателямъ вже звѣснй тй надужитя властей въ Галичинѣ супротивъ селянъ, котрй пôдъ проводомъ чи своихъ послôвъ, чи другихъ свѣтлѣйшихъ людей згромаджувались на вѣча и на приватнй нарады, на котрыхъ радили про свою бѣду, а старосты, польскй мандаторы зъ часôвъ панщины розганяли народъ жандармами и не допускали до нарадъ, хоть права въ Австріи на се выразно зôзволяють. Дôйшло вже навѣть було до того, що смаркачь комісарь вôдъ староства арештовавъ бувъ посла Новаковского, а делеґатъ намѣсництва зъ Кракова Лясковскій сказавъ послови Вуйцікови, хлопови-мазурови: вже досыть тыхъ зборôвъ, вже досыть тыхъ справоздань посольскихъ. — Се вже нечуване було въ державѣ конституційнôй, тожь послы, щирй прихильники народу, Романчукъ и Леваковскій вступили ся въ радѣ державнôй въ Вѣдни за тй кривды народа и поставили остру интерпеляцію. Міністеръ графъ Бадені не вмѣвъ на те вôдповѣсти и выславъ свого секретаря, котрый въ бундючный спосôбъ вôдповѣдавъ на тй закиды. Колижь послы Романчукъ и Леваковскій въ довгихъ, знаменитыхъ бесѣдахъ вôдкрыли цѣлу грязь господарки галицкои, забравъ слово Русинъ зъ роду посолъ Вахнянинъ и въ своей бесѣдѣ похваливъ поліцаѣвъ и жандармôвъ, що они розганяли людей и не позваляли имъ нараджоватись. При тôмъ еще напавъ вôнъ на свого товариша зъ сойму галицкого посла Новаковского вказуючи, що ему було досыть въ трохъ мѣсцяхъ скликати выборцѣвъ, щобъ передъ ними здати справоздане зô свои и такъ невеликои дѣяльности въ соймѣ. Та нечувана пôдлôсть выкликала по сторонѣ послôвъ довгу дебату. П. Романчукъ доказовавъ, що не годить ся Вахнянинови въ той спосôбъ вôдзывати ся о народѣ рускôмъ и о своимъ товаришу зъ сойму. П. Леваковскій не хотѣвъ по просто говорити зъ такимъ ъадлюкою посломъ, котрому его выборцѣ, на вѣчу въ Жовквѣ дали вотумъ недовѣрія, а чехъ Вашати, нѣмець Д-ръ Люеґеръ и др. такъ вже счесали нашого падлюку, що честный чоловѣкъ, не п. Вахнянинъ, бувъ-бы певно забравъ ся зъ салѣ, подяковавъ за посольство и бôльше навѣть на свѣтъ божій бувъ-бы не показовавъ ся. По просту бувъ-бы зô встыду повѣсивъ ся, якъ-бы бувъ мавъ хоть крихôтку чести. Але жандармъ, анѣ поліцай не можуть мати чести. Ихъ честь купуе правительство, а они зъ мѣсяцемъ на грудьохъ и зô стрѣльбою на плечехъ увивають ся помѣжь народъ и доносять правительству, хто не „благонадьожный". Яке вже коло польске пôдле гнѣздо шляхты польскои, то всежь таки ихъ речникъ Мадейскій не вôдваживъ ся такъ себе упôдлити, якъ Русинъ Вахнянинъ. Вже то здае ся лежить въ крови рутенскôй, що чоловѣкъ стане пôдлымъ, тай анѣ не почервонѣе ся. Намъ дивно тôлько, що академики вѣденскй зъ „Сѣчи" не выбили по тлустыхъ пискахъ свого давного професора. Най-бы допуставъ ся такои здрады народа Чехъ, або Нѣмець, певно-бы его застрѣлили, якъ собаку. У насъ все еще смиренномудрѣе и раболѣпна покора бушуе въ жилахъ рутенцѣвъ, але прійде часъ, що самй хлопы вхоплять за косы и почастують своихъ опѣкунôвъ такъ, якъ то колись мазуры въ р. 1846 своихъ опѣкунôвъ частовали.

СПРАВОЗДАНЕ ПОСОЛЬСКЕ П. ДАВИДА АБРАГАМОВИЧА ВЪ ЯВОРОВѢ.

Зъ Яворôвщины пишуть до „Дѣла:" Дня 28. вересня с. р. мали мы въ Яворовѣ рѣдке свято. Нашь дорогій посолъ Абрагамовичь, котрого мы не бачили цѣлыхъ шесть лѣтъ, явивъ ся згаданого дня въ сали рады повѣтовои, щобы здати справу зъ своеи посольскои дѣяльности передъ выборцями повѣту яворôвского. По выборѣ гр. Шептицкого на председателя забравъ слово п. Абрагамовичь и бôльше якъ двѣ годины вычисливъ лірнчнымъ тономъ свои заслуги для добра народу, котрый вôнъ надъ усе любить и лишь для него жие и трудить ся. „Вы думаете, — говоривъ вôнъ до зôбраныхъ, — що мы послы лишь діеты беремо а нѣчо не робимо? О нѣ, любенькй! мы трудимо ся въ потѣ чола, неразъ ночами сѣдимо, а все, що робимо, то не для себе, а для васъ господарѣ. Я передовсѣмъ о то старавъ ся, щобы вамъ селянамъ улекшати тягары, якй вы поносите, щобы вамъ дали опустъ въ податкахъ" и т. п. По справозданю наступили интерпеляціи. Мѣжъ ними замѣтнѣйшою була интерпеляціи одного селянина зъ Яжова нового. „Вы пане посолъ — говоривъ вôнъ — обѣцяли тому шесть лѣтъ, що будете приѣздити до насъ по два разы до року, а що-найменше разъ и здавати справу, а тымчасомъ вы не показали ся черезъ шесть лѣтъ анѣ разу, ажь доперва нинѣ, для того, що зближають ся новй выборы и вы хочете, щобы мы васъ знову выбрали". Вôдтакъ той селянинъ говоривъ о податку, доказуючи, що нѣякого опусту не було, а противно, податки що-разъ то бôльшй. Вконци зôйшовъ на школу и выводивъ, що теперь въ школѣ лишь на то уважають, щобы дѣти вмѣли по польски а за руске зовсѣмъ не дбають черезъ те, давнѣйше, якъ учили дяки, дѣти вмѣли бôльше а выдатки були далеко меншй. — На сю интерпеляцію вôдповѣвъ: „То, що вы господарю теперь сказали о школахъ, то такъ, якъ бы-сте менѣ зъ-пôдъ серця выймили. Я также противный теперѣшнымъ школамъ и учителямъ. Тй учителѣ лише вбирають ся якъ паны въ краснй капелюхи, въ рукавички, и хотѣли бы за папôвъ уходити, а вчити дѣтей имъ не хоче ся. Давнѣйше, якъ учили дяки, дитина вмѣла Апостола прочитати; то було що

Маючи вже штучный огонь, чоловѣкъ вже не бувъ такій дикій. Вже перейшовъ пробу „огненну" и мôгъ бути хоть трохи подôбный до властивои людины. Якъ выглядавъ такій чоловѣкъ, можемо знати, бо и теперь еще такй люди знаходять ся. Маю на думцѣ австральцѣвъ негрôвъ и папуанцѣвъ.

III.

Найнизше изъ згаданыхъ антропольоґічныхъ типôвъ стоять неґриты. Они мешкають на островахъ андаманьскихъ. Не тôлько тѣло, але и характеръ ихъ мае много дитячого (зъ радости ударяють себе по литкахъ). Головна оборона у нихъ лукъ, ножѣ и иншй знаряды мають зъ кременя, гончарства майже зовсѣмъ не знають. Ходять наго, уживають лише перепаски докола бедра въ вѣку дозрѣлôмъ: тѣло покрывають болотомъ (для обороны вôдъ комарѣвъ). Такъ мущины якъ и жѣнки голять волосе. Рыбы, звѣрина и пчолы суть головными жерелами утриманя. Мешкають въ шаласахъ хвилевыхъ, але мають и стальшй селитьбы, а тогды будують домы зъ палѣвъ, переплетеныхъ листемъ пальмовымъ. Всѣхъ ихъ есть досыть богато и всѣ они роспадають ся на рôжнй племена. На пр. на 10 тысячь людей е мѣжь ними 9 племенъ, котрй себе цѣлкомъ не розумѣють. Найбôльшій андаманьскій островъ замешкують 4 племена зъ тôлькома-жь языками. Племя роспадае ся на дрôбнй орды по 20—50 осôбъ. Начальники не мають жадnои власти и не вымѣрюють анѣ каръ анѣ нагородъ; они суть радше начальниками вôдъ пирôвъ и зборôвъ. Кождый полъ, и жѣночій и мужескій мае власного начальника: для мужчинъ мужчина, для жѣнокъ жѣнка. Подруже въ кождôй хвили може розôйти ся. Дѣвчата и хлопцѣ сплять вôддѣльно вôдъ дорослыхъ, въ своихъ власныхъ таборахъ. Кожде подруже, уродины, смерть суть справою збôрною цѣлои осады, кожда жѣнка дае грудей всѣмъ немовлятамъ орды.

Неґриты належать до найнизшихъ людей на свѣтѣ. Мають чашку коротку, стопу и пяту округлу. Брови не розвиненй, якъ взагалѣ цѣле ихъ тѣло.

До неґритôвъ суть дуже зближенй папуанцѣ. Австральцѣ-же вôдскакують дуже вôдъ папуанцѣвъ и вôдъ неґритôвъ. Они подôбнй и до муринôвъ (чорныхъ людей) и до бѣлыхъ. Але не зовсѣмъ, бо мають подôбне волосе, якъ бѣлй (муринъ мае востисте; бѣлй-же гладке), а складъ лиця, якъ мурины. Тй австральцѣ належать разомъ зъ неґритами до людей найменче розвиненыхъ. Правда, ихъ убогій край, не дававъ имъ можности стати бôльше цівілізоваными. Природа достарчае дуже мало: корѣнцѣ, робаки, яйцѣ пташачй и вужѣ, рыбы, ящѣрки и мясо канґура. Великій у нихъ пиръ, коли знайдуть на берегу моря надгнилого кита (дуже велика рыба). — Условя истнованя зноснѣйшй трохи на заходѣ, и такъ высше Австральцѣ поступили въ цівілізаціи. Хаты на пр. въ тыхъ околицяхъ досыть старанй, не такъ якъ на всходѣ, де яма въ корчахъ, або печера заступае помешкане. Зъ орудій працѣ на всходѣ знають тôлько сѣти зъ лыка, кошики, вудки зъ кости. Посудина (начиня) у нихъ зъ коры и чашокъ люцкихъ. На заходѣ подыбуемо уже ткацтво и човна зъ пня, а навѣть малй травы. Оруже становлять: джіриты, булавы, щитъ, а въ декотрыхъ околицяхъ бумеранґъ (зôгнутый серпъ). Людность ходить наго, деколи накидае на плечѣ скôру. Поясъ коло бедеръ служить до навѣшуваня предметôвъ. Щоденне житє представляє ся, якъ слѣдуе. Орда рано вырушуе зъ хвилевого обозу, зъѣдаючи решки живности зъ попередного дня, або голодна, если нѣчо не позôстало. На передѣ йдуть узброенй мужчины, шукаючи слѣдôвъ звѣрины; за ними тягнуть жѣнки, тримаючи старшй дѣти за руку и немовлята на плечахъ, несучи палѣ до шалашѣвъ, огонь въ губцѣ и иншй знаряды и шукаючи корѣнцѣвъ, або робакôвъ. Дрôбнѣйшй хробаки и корѣнцѣ споживають по дорозѣ; упольовавши бôльшу звѣрину роскладають огонь. Если нôчь застане орду далеко вôдъ табору, спить въ ямахъ пôдъ галуземъ. Таборъ е розложеный, доки высгане живности. Австралецъ знаменито пристосовавъ ся до условій истнованя. Зъ малку вже вправляе свое тѣло въ вôдповѣдный спосôбъ. Быстрôсть взору, здôбнôсть оріентованя ся чудують европейцѣвъ. Забавы мають на цѣли образоване змыслôвъ.

Условя житя выкликали забôйство дѣтей — стале и припадкове. Выбивають отже всѣхъ дѣтей, калѣкъ, одного зъ близнятъ, а также дѣти осироченй черезъ маму; деколи матери радше кормили своими грудьми малй песята, якъ свои власнй дѣти. Позôставшй при житю ссали и до шестого року. Пôсля свѣдоцтвъ, дуже вѣродостойныхъ, трета часть гинула зъ рукъ родичѣвъ. Старцѣвъ и хорыхъ зôставлювано на судьбу, або убивано. Людожерство указуесь, якъ объявъ потребы, або пересуду.

Австральцѣ дуже слабо заселюють свою землю. Коли-бы перенесено трету часть Австріи до Австраліѣ, то на той просторони мешкало-бы 1200 людей — 1300—2500 люда. Австральцѣ суть дуже подѣленй на племена; бувае такъ, що племя одно не перевысшае 200 головъ. Але и такъ малй племена ще дѣлять ся на малй орды; звычайно орда, котра тримае ся купы, мае 20—30 людей. Австралецъ нѣколи не знаходивъ ся, якъ нашь мужикъ, въ масѣ кôлькатысячнôй. Вымѣны мысли жадnои. Помежи племенами пропасть величезна. Говорять языками для себе незрозумѣлыми. Носять рôжнй окрасы на тѣлѣ, и нарѣзованя, скалѣченя (для ознаки, що до певного племени належать: первѣсный гербъ) суть для кождого племени осôбнй. Также и укладъ суспôльный е помѣжь ними дуже рôжный. Стосунки половй суть ограниченй. Суть также устроѣ суспôльнй, дуже подôбнй до колишнои нашои Сѣчи запорожскои. Старцѣ и чарôвники, начальники мають бôльше жѣнокъ, а тымчасомъ молодѣжь не мае жадnои. Мущина часто допускае ся грѣху зъ 11—12 лѣтною дѣвчиною. Помежи членами певнои орды панує величезна солідарнôсть. Кождый мае вызначенй права и обовязки. Звычай означивъ навѣть въ якôмъ порядку мае спати родина въ шаласѣ.

Кожде племя мае осôбну релігію. И кожде взаимно ненавидить ся. При вôйнахъ уживають и послôвъ, котрыми звычайно суть старшй люде.

(Конець буде)

нишого. Отже я бувъ бы за тымъ, щобы було двѣ семинаріи учительскій, высша и низша. Зъ высшои выходили бы учителѣ для мѣстъ и мѣсточокъ, а зъ низшои для сѣлъ. Бо по селахъ мои любенкій, не треба великои науки. Якъ хлопъ трохи больше вмѣе, то заразъ читае ґазеты, ѣздить на вѣча, господарство занедбуе; а намъ якъ-разъ о то йде, щобы хлопъ пильнувавъ господарства, щобы добробытъ по селахъ подносивъ ся". — На тій слова пана посла хотѣвъ сейчасъ вôдповѣсти мѣсцевый учитель п. Б. Ніжанковскій, але ґр. Шептицкій не припустивъ его до голосу, боячись, що той мôгъ бы загорячити ся; только самъ предсѣдатель вôдповѣвъ п. Абрагамовичеви кôлькома словами и замкнувъ комедію, взываючи зôбраныхъ, щобы пôднесли руки на знакъ, що даютъ послови вотумъ довѣря. Однакъ выборцѣ вôдмовили на сей разъ послуху п. ґрафови и тримаючи руки при собѣ зачали розходити ся. Бѣда, пане после! не хотятъ воробцѣ ловити ся на полову!...

НОВИНКИ.

-- Дня 3. новембра вôдбудуть ся выборы нового президента. Люде! Якъ будете голосовати, то голосуйте на Bryan-а, бо вôнъ на кождый спосôбъ лѣпшій вôдъ McKinley-а!

— Редакторъ „Вѣстника" П. Ю. Жатковичъ пофалшовавъ чеки, якъ о тôмъ свѣдчить О. К. Лаврішинъ и А. Онущакъ, тай только облизавъ ся!

— Нашъ землякъ Д-ръ Волод. Сѣменовичъ въ Chicago, Ill. оставъ выбраный доходячимъ лѣкаремъ практикуючимъ въ шпитали и также инспекторомъ въ 16 вардѣ надъ акушерками. Пôдъ его наглядомъ стоить 187 акушерокъ, котрыхъ вôнъ наглядае. Есть се служба мѣйска, котра заповѣдае дальшій авансъ нашому землякови. Зъ приемностію нотуемо ту вѣсть, поневже она свѣдчить о поступѣ Русиновъ въ Америцѣ. Кобы лишь тій Русины не забували, що они суть Русинами и не гинули въ морю бізнесу американского.

— Дня 14. октобра вôдбувъ ся зъѣздъ другои партіи священниковъ въ Passaic, N. J. Въ тôмъ зъѣздѣ взяли участь Всч. ОО. А. Дзубай, Ил. Дзубай, Демяновичъ, Сатала, Волошинъ, Ев. Волкай зъ мункачôвскои епархіи; К. Гуловичъ, В. Молчанѣ, Н. Молчанѣ, Г. Мартякъ и В. Мартякъ зъ пряшѣвскои діецезіи. Свѣтску интеліґенцію репрезентовали: Ив. Жинчакъ—Смитъ и П. Ю. Жатковичъ. — Вечеромъ того дня вôдограли аматоры славну звѣсну комедію: „Знѣмченый Юрко". Бувъ такожъ концертъ мѣсцевыхъ спѣваковъ, котрыми диріґовавъ звѣстный музикъ и композиторъ чековъ редакторъ „Вѣстника" П. Ю. Жатковичъ.

— Въ Mayfield, Pa., въ майнахъ компаніи „Erie Colery Co." забило Стефана Крайняка, родомъ зъ Прислопа въ Галичинѣ, повѣта Горлицкого, а другого дня Асафата Кроля зъ Лосѣ смертельно покалѣчило. — Оба нещастній не належали анѣ до Братства, анѣ до „Союза".

— Франкъ Коминьскій, полякъ зъ Бруклина 80. Eagle str. зôставъ засудженый за злодѣйство на 21 лѣтъ вязницѣ въ Sing Sing.

— Въ Понедѣлокъ прибуло до Ню Йорку 157 Арменцѣвъ, що утѣкли вôдъ лютои смерти зъ рукъ Турковъ. Salvation Army занялась ними; мае ихъ умѣстити въ Ramsay, N. J. на фармѣ, котра есть еѣ власностію.

— Въ Ню Йорку зареґіструвалось до голосованя 331.148 людей, що показуе прирôсть понадъ 1892 рôкъ лишь 21.457. Въ попередныхъ лѣтахъ прирôстъ сей бувъ бôльшій; въ 1892 р. понадъ 22.985, а въ понадъ 1894 45.734. Слабый прирôстъ сегорôчный толкуесь тымъ, що богато робôтниковъ вôдтягаесь вôдъ голосованя, поневже не хочуть голосувати на McKinley-а, а еслибъ голосували за кимъ другимъ, утратилибъ роботу.

— Въ Mexico голодъ. Въ виду того правительство тамошне знижило тарифу на збôже довожене зô Спол. Державъ, на такъ довго, поки не буде довезене зôдси 575.000 бушлѣвъ. Збôже се буде продаване по дуже низкôй цѣнѣ, а убогимъ роздаване даромъ.

— Всѣхъ голосуючихъ въ Спол. Державахъ сего року буде около 14 миліоновъ.

— Робôтничій орґанѣзаціи перестерѣгаютъ своихъ товаришѣвъ передъ голосованемъ на McKinley-а, котрый е ворогомъ робôтниковъ, а приятелемъ trust-ôвъ.

— Стоваришене робôтниче The United Wood-Carvets' Union предложило центральному робôтничому союзови (Central Labor Union) резолюцію, въ котрôй жадае, щобы въ виду того, що робота иде лихо и 2,000,000 людей есть безъ занятія, впроваджено чимъ скорше въ житє біль Lodge-Corliss-а, ограничаючій емміґрацію до числа 50.000 людей на рôкъ. Дальше жадае, щобы выбрано 10 людей зъ помѣжъ орґанізованыхъ робôтниковъ, котрі-бы розсылали новоприбувшихъ тамъ, де робôтниковъ потреба, черезъ що они не причинялись-бы до знижуваня заробôтнои платнѣ. „Еслижь-бы котрый имміґрантъ", говорить ся въ резолюціи „не дôставъ роботы въ протягу ½ року, належить его вôдôслати назадъ до краю звôдки прійшовъ".

— Въ ч. 40. „Амер. Р. Вѣстника" помѣщена допись протоіерея А. Ю. Товта русского прав. приходского настоятеля въ Wilkes-Barre, Pa., въ котрôй вôнъ называе нашу „Свободу" „польско--украиноманско---фонетическо-китайскою (хиньскою) газетою". Певно, що для русского православного протоерея Товта „Свобода" китайска, бо вôнъ по руски не розумѣе. Ба и въ „Американскôмъ Православнôмъ Вѣстнику", котрый прецѣнь не есть польско--украиноманско-фонетическо-китайскою газетою — и котрои вже 3 числа выйшли — мы не видѣли анѣ одного слôвця написаного тамъ-же протоереемъ, та за то видѣли мы его статѣ въ мадярскихъ газетахъ тутешныхъ и заграничныхъ, въ котрыхъ вôнъ доказувавъ навѣть, що вôнъ найлѣпшій м а д я р с к і й патріотъ! Знаемо также, що той самъ протоіерей Товтъ складавъ въ судѣ зôзнаня не въ мало — анѣ въ великорускôмъ языцѣ, анѣ не словацкôмъ навѣть, але въ своимъ рôднôмъ м а д я р с к ô м ъ, котрый вôнъ найлѣпше розумѣе. — Такій то нашъ русскій православный протоерей!! Едь Федь, та не тедь....

— Головный предсѣдатель „Соединененія" Жинчакъ—Смитъ поспродавъ значки на свôй бізнесъ и ѣздить собѣ на „miles book" на коштъ „Соединенія", якъ о тôмъ свѣдчить О. Н. Ханатъ и каже, що вôнъ дуже великій патріотъ.

Справы робôтничій.

Выдѣлъ працѣ въ Вашинґтонѣ зголосивъ остатне справоздане о страйкахъ и безроботяхъ, котре разомъ зъ попереднымъ зъ того року оголошенымъ справозданемъ, подае намъ цѣлôсть дуже поучаючу въ тôй квестіи за часъ вôдъ 1881—1894 року.

Цифры зôбраній выказуютъ найлѣпше, якій великій страты поносить суспôльнôсть и заразомъ, якъ наша леґіслятура поступае нерозважно, легковажачи ту справу, помимо того, що тôлько разы просили конґресъ, щобъ обробивъ стале право, обовязуюче, уреґульоване спорôвъ помѣжъ робôтниками и капіталістами.

Справоздане выказуе за той часъ: 14,389 страйковъ, въ 69,166 закладахъ, въ котрыхъ було занятыхъ 3,714,-231 робôтниковъ, а працю понехали на якійсь часъ въ 4,067 закладахъ въ котрыхъ робило 449,927 робôтниковъ, чи загальною сумою 4,164,-158 людей було позбавленыхъ въ той спосôбъ працѣ. Робôтники черезъ страйки стратили заробокъ на суму $163,809,657, а організаціи робôтничій доложили, вспомагаючи стрейкуючихъ суму $10,914,406 — або разомъ стратили они 174,752.963. Крôмъ того, черезъ вôдложене працѣ, стратили робôтники (разомъ зъ помочію зô стороны уній) $29,209,-814. Страта на кождого робôтника выносить $48 — загально $190,493.172. Капіталістры стратили значно менше, бо $94,815.137.

Страйковъ выграно 44·48 на сто, — програно 44·23, прочій стрейки выграно тôлько въ части. Есть се образъ правдивои руины нашого краю. Такій кольосальній страты, марно страчені, не могутъ бути нѣчимъ повстованій. Загальній страты выносять $298,757,-114, або $22,130.156 рôчно, не вчисляючи стратъ понесеныхъ черезъ вздержане продукціи працѣ тôлько рукъ. Въ виду того люцкôсть и здоровый розсудокъ повиненъ домагати ся суду мирового въ того рода справахъ. Нарôдъ мае право жадати вôдъ конґресу забеспеченя вôдъ самоволѣ кождои институціи, тымъ бôльше маемо право жадати того въ вôдносинахъ капіталістовъ до робôтниковъ.

Ліґа робôтниковъ въ Philadelphia, Pa подала петицію до губернатора Гастинґса просячи о помиловане увязненыхъ робôтниковъ за опôръ ставленый властямъ въ часѣ страйку на колеяхъ уличныхъ. Заразомъ ухвалено подати петицію до міністра маринарки, щобъ запровадивъ 8 годинный часъ працѣ при будовѣ кораблѣвъ военныхъ.

Делеґаты французскихъ уній промысловыхъ зъ Парижа, приѣхали до Ню Йорку въ цѣли познакомленя ся зъ організаціями промысловыми американскими.

Ліґа Неґрôвъ въ Каліфорніи ухвалила на остатнôмъ засѣданю, що организаціи робôтничій повинній бути взбороненій народомъ въ кождôмъ Станѣ.

Въ пôвнôчныхъ частяхъ Становъ Миннессоты, Вісконсінъ и Мічіганъ предвиджуютъ безроботе черезъ зиму, зъ причины застою въ гôрництвѣ и въ интересахъ лѣсничихъ.

— Olyphant, Pa. Часы зачинаютъ ся поправляти, всѣ брехи роблять цѣлый часъ.

— Johnstown, Pa. Фабрики желѣзній „Cambria" росночали на ново роботу; роботы пôйдуть цѣлою силою; 3000 робôтниковъ дôстало роботу.

— Chicago, Ill. Около 2000 робôтниковъ занятыхъ при будовѣ „Chicago City Railway Power House" застрейковали, жадаючи высшои платнѣ.

Невôльникъ и робôтникъ.

Після права, яке було въ давной римскôй державѣ, невôльникъ не бувъ особою, але рѣчею, и якъ такій бувъ власностю свого пана; панъ мôгъ невôльника свого навѣть забити. Невôльникъ не мôгъ женити ся „легально", не мôгъ мати узнаныхъ правомъ кревныхъ, а дѣти его були власностю пана. Невôльникъ не мôгъ также набувати маєтку для себе, а если що посѣдавъ, то и то було тоже власностю пана.

Другій примѣръ невôльництва, котре зросло зновь мѣжь Греками, маємо на Спартанахъ. Та Спартане були народомъ хоробрымъ та дуже воєвничимъ. Задля того, щобы могли вôддати ся выключно войсковому дѣлу, поробили зъ пôдбитыхъ собою народôвъ невôльникôвъ, якими були у нихъ двѣ ґрупы: однї достарчували хлѣба и грошей, другї були придѣленї якъ служба до панôвъ; называли ся Гельоты. Они не мали жадной особистой свободы; особы ихъ, маєтокъ, жѣнки, дѣти — взагалѣ все було власностю панôвъ, а найменчій опôръ карано смертїю.

И въ другихъ сторонахъ свѣта мы бачимо невôльництво, навѣть якъ на нашихъ очахъ у дикихъ народôвъ еще теперь розвиває ся. У насъ вже минуло оно, переходячи рôжнї степенѣ. Людей, котрї-бъ особистой свободы не мали бодай правомъ зазначевыхъ у нашихъ державахъ просвѣченыхъ, нема. Та за те повстала нова форма залежности чоловѣка вôдъ другого, опираюча ся на вôльнôмъ наймѣ, и та форма зве ся капіталізмомъ. Слово капіталізмъ означає суспôльнôсть, въ котрôй грошѣ, великї фабрики, банки суть немовь основами, на якихъ взносить ся велика будôвля суспôльна. Чоловѣкъ, котрый въ такôй суспôльности не має фабрики, не є акціонеромъ банку, не має наскладаныхъ грошей, зъ котрыхъ-бы мôгъ вôдтинати купоны, мусить бути вôдъ когось залежнымъ (урядникъ), або мусить бути выставленый на ту непевнôсть, що завтра не буде мати що ѣсти (робôтники). А вжежь найгôрше выходять робôтники, особливо сѣльскї. Ремѣсники, хлопы суть у такôмъ положеню, що имъ завидовати не можна. О тыхъ послѣдныхъ теперь не буду говорити, але о робôтникахъ таки потолкую.

Нашъ вѣкъ такій, що у нѣмъ все завоювали „маючї". Не маючї-жь крôмъ власного тѣла и своеи душѣ, зовсѣмъ нѣчого не посѣдають. Але и того тѣла и той душѣ они не могуть ужити такъ, якъ-бы они бажали, бо своеи всеи силы мусять уживати для другихъ. А зъ чого-жь живуть, коли уживають своихъ членôвъ для кого иншого? Съ платы робôтничои, коли достануть роботу, а коли не достануть, то умирають зъ голоду. Шукають працѣ, але еи не знаходять, побиваються ся за крейцаромъ, та той кому иншому достав ся... Они нѣкому не потрѣбнї. Фабрики мають за богато робочихъ рукъ, а они можуть робити зъ собою, що хочуть. Мають волю! Отъ и є тота воля, якои невôльникъ не мавъ, се воля умерати. Невôльникъ служивъ на пана, та за те доставъ ѣду и одѣжь — а нашъ робôтникъ пытає всюды за роботою, и не дають ему еи, пустить ся на жебрака, то часомъ вытисне якій грошикъ, стане волоцюгою, то его замкнуть до арешту... Чижь не лѣпше спокôйне, хоть невôльниче житє робôтника?

(Конець буде.)

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.